

УДК 37:001.895

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2023.32.292669](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2023.32.292669)

МИКОЛА ПІДДЯЧИЙ

ORCID: 0000-0001-6571-1450

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, м.Київ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЄКТУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ

Обґрунтовано перспективність соціально-трудового розвитку учнів засобом STEM-освіти у гармонізації психологічної сфери та формуванні здатності до продуктивної взаємодії. Запропонований алгоритм сприятиме формуванню свідомості на новому рівні розвитку, що обумовлено уміннями до самоаналізу і нагромадженням багатогранного психологічного досвіду.

***Ключові слова:** STEM-освіта; ключові діяльності; продуктивна діяльність; психологічний досвід; свідомість; соціально-трудова розвиток; технології.*

Постановка проблеми. Розроблення стратегії і теоретико-методичних засад проєктування і реалізації STEM-освіти учнів знаходиться у контексті соціально-трудового розвитку і потребує гармонізації психологічної сфери та формування здатності до продуктивної взаємодії. У процесі співпраці маємо розробити алгоритм, з певними формами, методами та засобами навчання для формування свідомості на новому рівні розвитку обумовленого уміннями до самоаналізу і нагромадженням багатогранного психологічного досвіду (Зязюн, 2015, с. 10-14). Результатом має стати здатність до продуктивної діяльності, що відповідає інтересам, можливостям і схильностям у контексті адаптованості до запитів ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі розробки проблеми теоретико-методичних засад проєктування і реалізації STEM-освіти узагальнені наукові теорії і положення, які відображені у працях Бега І. Д., Бикова В. Ю., Бурова О. Ю., Гончаренка С.У., Гуржія А. М., Жалдака М. І., Зязюна І.А., Лещенка М. П., Литвинова С. Г., Лугового В. І., Олійника В. В., Піддячого В.М., Піддячого М.І., Самодрина А. П., Спіріна О. М., Шишкіна М. П.

Дослідження спрямоване на розкриття досі не вирішених аспектів стратегії і теоретико-методичних засад STEM-освіти учнів у контексті соціально-трудового розвитку, а також окреслення умов гармонізації психологічної сфери та формування здатності до продуктивної взаємодії.

Метою дослідження є розроблення теоретико-методичних засад проєктування і реалізації STEM-освіти учнів у контексті перспектив соціально-професійного розвитку, а також умови гармонізації їхньої психологічної сфери та формування здатності до продуктивної взаємодії впродовж діяльності.

Завданнями розроблення STEM-освіти є: 1) виокремлення її основних аспектів; 2) забезпечення формування рівнів компетентностей учнів, здатних аналізувати продуктивну діяльність і розв'язувати проблеми; 3) розроблення основних принципів і підходів; 4) визначення та розроблення навчально-методичного забезпечення; 5) розроблення алгоритму апробації й оцінки ефективності організаційних форм, методів і засобів її реалізації.

Виклад основного матеріалу. STEM-освіта (Science-Наука, Technology-Технологія, Engineering-Інженерія and Mathematics-Математика) широке і комплексне поняття, що включає в себе як міжпредметний зміст, так і освітні підходи та цінності. Це інтегрований і міждисциплінарний підхід до навчання, який спрямований на розвиток учнівських навичок у галузях науки, технології, інженерії та математики. Вона покликана виховувати критичне мислення, розвивати практичні вміння та формувати компетентності, стимулювати творчість і сприяти готовності учнів до міжособистісної продуктивної взаємодії (Биков, 2019, с. 88-92) на шляху вирішення поставлених завдань для забезпечення особистісного та галузевого розвитку.

STEM-освіта – низка курсів (програм навчання) з метою підготовки учнів до розробленої соціально-професійної траєкторія та освіти шляхом формування рівнів компетентностей в обраній сфері продуктивної діяльності (Піддячий, 2015, с. 141-142; Піддячий, 2011, с. 80-82). Її освоєння дозволить успішно функціонувати в умовах використання новітніх технологій, що створюватиме підґрунтя для

підвищення ВВП України на засадах високої доданої вартості у продукті праці (Піддячий, 2023, с. 390-394).

Основними аспектами STEM-освіти для учнів основної і старшої школи є:

1. Інтегрований підхід – сприяння інтеграції науки, технології, інженерії та математики;
2. Міждисциплінарність – усвідомлення міждисциплінарних зв'язків освітніх галузей та застосування їх у продуктивній діяльності з метою вирішення проблем;
3. Практичний підхід – практичне застосування знань у процесі розроблення проектів і проведення досліджень, а також вирішення реальних завдань;
4. Розвиток навичок – сприяння розвитку критичного мислення, проблемного навчання, комунікаційних навичок у процесі продуктивної міжособистісної співпраці та заємодії (Бех, 2020, с. 68-69);
5. Еволюційність та революційність сучасного світу – підготовка учнів до життя та продуктивної роботи в сучасному інноваційному світі, де технологія та наука є провідниками у формуванні рівнів валового внутрішнього продукту;
6. Рівний доступ – забезпечення рівного доступу до STEM-освіти для усіх учнів, незалежно від їхньої гендерної чи соціальної приналежності.

Сучасна STEM-освіта має забезпечити формування рівнів компетентностей учнів, здатних аналізувати продуктивна діяльність і розв'язувати проблеми, бути готовими до постійного навчання і розвитку (Піддячий, 2016, с. 65-67; Піддячий, 2016, с. 77-79) в умовах техніко-технологічного середовища і швидкозмінного світу. Вона має чисельні тенденції і правила (Гончаренко, 2012, с. 175-187), оскільки динамічно розвивається і адаптується до вимог сучасного світу та швидкозмінних технологій. Зазначимо деякі з ключових тенденцій:

1. Визнання світовою спільнотою важливості для розвитку суспільств та економік системного вдосконалення STEM-програм шляхом інвестування в них;
2. Інтеграція технологій штучного інтелекту, віртуальної реальності, та інтернет-ресурсу в інтерактивні навчальні середовища;
3. Збільшення STEM-професій: зростання попиту на фахівців у галузях STEM, що веде до появи нових освітніх програм, спрямованих на підготовку кваліфікованих кадрів для ринку праці;
4. Підвищення інтересу дівчат у STEM-галузях та подолання гендерних стереотипів;
5. Зростання уваги та рівного доступу до STEM-освіти для учнів з різних соціальних, етнічних і економічних груп;
6. Активне використання проблемного і проектного навчання з метою сприяння розвитку критичного мислення та практичних навичок;
7. Спрямування на розв'язання глобальних проблем (зміна клімату, здоров'ярозвиваючі, здоров'ястабілізуючі та здоров'язберігаючі технології (Піддячий, 2020, с. 315-319), забезпечення доступу до чистої води);
8. Неперервне навчання – визнання важливості неперервної освіти та формування навичок самонавчання в умовах швидкозмінних технологій;
9. Зростання співпраці між освітніми установами, компаніями та науковими організаціями з метою забезпечення практичного навчання та вирішення поставлених завдань;
10. Необхідність розвитку аналітичних і дослідницьких навичок, що сприяє усвідомленню причинно-наслідкових зв'язків і розв'язанню проблем різних рівнів складності.

Означені тенденції свідчать про системний розвиток STEM-освіти як важливого компонента сучасного освітнього процесу, спрямованого на підготовку учнів до життя та праці у сучасному інноваційному просторі (Піддячий, 2018, с. 98-101).

Розроблення і реалізація STEM-освіти базуються на теоретико-методичних засадах, які визначають основні принципи та підходи до її освоєння. Зазначимо деякі з них:

1. Інтердисциплінарність – сприяє інтеграції науки, технології, інженерії та математики, що допомагає їм зрозуміти зв'язки між різними дисциплінами і вирішувати комплексні завдання;
2. Проблемне навчання – навчання засобом розв'язання проблем, що стимулює критичне мислення та формує аналітичні навички;
3. Проектне навчання – виконання проектів, які вимагають застосування знань та навичок для створення продукту праці або розв'язання завдань, що сприяє практичному застосуванню знань і створенню можливостей для творчого самовираження;
4. Активне навчання – підтримання активного залучення учнів у навчальний процес, шляхом використання різноманітних методів, (дослідження, лабораторні роботи, вирішення завдань, інтерактивні уроки тощо).
5. Колаборація – співпраця між учнями у групах на шляху досягнення спільної мети, шляхом обміну ідеями та розвитку навичок комунікації. Основні аспекти колаборації: спільна робота;

взаємодопомога; обмін ідеями; розвиток соціальних навичок; загальний успіх; різноманітність поглядів; підтримка і регулювання тощо.

6. Застосовність – підготовка учнів до використання отриманих знань та навичок у реальному житті, шляхом розв'язувати завдань, які мають практичне застосування;

7. Інноваційність – розвиток системного мислення впродовж психофізіологічної підготовки молоді до викликів сучасного техніко-технологічного світу;

8. Автентичність – достовірність навчальних матеріалів та завдань, а також їх відповідність сучасним вимогам і реаліям галузей науки і технологій;

9. Системне вдосконалення – аналіз, оцінка, вдосконалення навчальних програм та методик, їх розроблення й актуалізація відповідно до потреб сучасного суспільства;

10. Забезпечення підготовки та підтримки вчителів у впровадженні цієї освітньої технології.

Означені теоретико-методичні засади допомагають створити базу для продуктивної реалізації STEM-освіти, сприяючи розвитку рівнів ключових компетентностей учнів та підготовці їх до продуктивної взаємодії в умовах сучасного світу. Разом з тим розроблення навчально-методичного забезпечення (НМЗ) для STEM-освіти включає в себе кілька ключових етапів та вимагає співпраці різних фахівців із галузей науки, технології, інженерії та математики.

Узагальнюючий опис процесу розроблення навчально-методичного забезпечення для STEM-освіти:

1. Аналіз потреб освітньої системи у навчально-методичному та техніко-технологічному плані для продуктивної взаємодії з цільовою учнівською аудиторією;

2. Визначення цільової аудиторії за віковими ознаками та рівнем освіти;

3. Формулювання основних цілей і завдань для досягнення успіху засобом застосування навчальних матеріалів та наявних ресурсів;

4. Вибір необхідних освітніх підходів та методик, які забезпечать процес продуктивної взаємодії;

5. Розробка систематизованого та послідовного змісту, який включає в себе теоретичні знання, практичні завдання з метою розвитку операційно-технологічної складової психологічної сфери;

6. Розроблення різноманітних та доступних навчальних матеріалів – підручники, робочі зошити, презентації, відеоуроки, інтерактивні завдання тощо;

7. Розроблення та добір методів оцінювання – самостійна робота (тести та контрольні роботи), портфоліо, дослідження та проекти, за результатами участі, за виконанням завдань та лабораторних робіт, письмові реферати, спостереження, за професійними стандартами, різнорівневе оцінювання;

8. Апробування навчальних матеріалів з метою тестування та збору відгуків із подальшим удосконаленням на основі отриманих відгуків;

9. Забезпечення підготовки вчителів для роботи з новими навчальними матеріалами, включаючи навчання методикам викладання;

10. Забезпечення механізмів підтримки вчителів із використання STEM-матеріалів та планування їх регулярного оновлення відповідно до змін у галузі науки і технологій.

Апробація й оцінка ефективності організаційних форм, методів і засобів реалізації STEM-освіти у процесі формування якостей, цінностей та компетентностей (Піддячий, 2019, с. 69-70) є важливими для забезпечення якості освіти та подальшого вдосконалення навчального процесу. Алгоритм, який можна виконати для цього:

1. Визначення компетентностей, які розвиватимуться засобом STEM-освіти;

2. Розроблення плану навчального курсу (програми) STEM-освіти, включаючи організаційну структуру, графік занять, структурування завдань тощо;

3. Розроблення навчальних матеріалів, визначення методів навчання, інструменти та ресурси, які спрямовані на розвиток компетентностей із врахуванням інтерактивності та рівня інтенсивності залучення учнів до взаємодії;

4. Поетапне модульне впровадження STEM-програми;

5. Збір даних про розвиток визначених для розвитку та аналізу компетентностей в результаті застосування STEM-програми із використанням різних методів аналізу та оцінки, включаючи спостереження, тестування тощо.

6. Проведення опитування вчителів та учнів з метою з'ясування їхніх вражень від STEM-програми, а також збір і аналіз фідбеків щодо ефективності методів, засобів, форм навчання;

7. Оцінка результатів пілотного впровадження та внесення необхідних коригувань у програму із подальшим розвитком та вдосконаленням форм, методів та засобів навчання на основі отриманих даних і фідбеку;

8. Після успішного пілотного впровадження і виправлення недоліків здійснити повномасштабне розгортання STEM-програми у навчальному закладі;

9. Продовження вимірювання і оцінювання ефективності STEM-освіти із залученням вчителів і учнів у процес рецензування та вдосконалення програми на основі врахування потреб і вимог освітньої системи та учасників освітнього процесу.

Зроблено висновок, що розроблення і реалізація STEM-освіти базуються на теоретико-методичних засадах, які визначають основні принципи та підходи до її освоєння. Означені теоретико-методичні засади допомагають створити базу для продуктивної реалізації STEM-освіти, сприяючи розвитку рівнів компетентностей учнів та підготовці їх до продуктивної взаємодії в умовах сучасного світу. Разом з тим розроблення навчально-методичного забезпечення (НМЗ) для STEM-освіти включає в себе кілька ключових етапів та вимагає співпраці різних фахівців із галузей науки, технології, інженерії та математики.

Апробація й оцінка ефективності організаційних форм, методів і засобів реалізації STEM-освіти у процесі формування компетентностей є важливими для забезпечення якості освіти та подальшого вдосконалення навчального процесу. Наступним етапом подальших розвідок у зазначеному напрямі є розроблення змісту STEM-освіти й вимог до рівнів підготовки учнів де мають систематизуватися зв'язки між метою, засобами та результатами сформованих якостей, цінностей і компетентностей та умовами їх продуктивного застосування.

Список використаних джерел

- Бех, І. Д. (2020). Міжвікові перетворення і ціннісні градації особистості, що зростає. *Методист*, 11/12, 64-77.
- Биков, В. Ю., Литвиненко, С. Г., Луговий, В. І. (Ред.). (2019). *Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України*: монографія. Київ: Компринт.
- Гончаренко, С. У. (2012). *Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення*. Рівне: Волинські обереги.
- Зязюн, І. А. (2015). Сугелостологічна природа психологічного досвіду особистості. *Психологія і особистість*, 1 (7), 10-28.
- Піддячий, В. М. (2016). Методика саморозвитку англомовної компетентності майбутнього педагога в контексті європейських орієнтирів. *Молодь і ринок*, 10 (141), 65-69. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/706073/>
- Піддячий, В. М. (2019). Психологічні умови формування громадянської компетентності майбутніх педагогів. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1 (15), 77-86. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/718177/>
- Піддячий, М. І. (2011). Соціально-професійна орієнтація учнів як напрям у підручникотворенні. *Проблеми сучасного підручника*, 11, 80-89. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/5143/>
- Піддячий, М. І. (2018). Соціально-професійний розвиток старшокласників: праця як основа життєдіяльності та поступу. В кн. *Технології інтеграції змісту освіти*: зб. наук. праць Всеукр. круглого столу, 12 берез. 2018 р. (№ 10, с. 98-108). Полтава. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/711857/>
- Піддячий, М. І. (2015). Навчально-виховний комплект старшокласників: соціально-професійна орієнтація. *Проблеми сучасного підручника*, 15, 141-149. Взято з https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=PZvfSOUAAAAJ&citation_for_view=PZvfSOUAAAAJ:Zph67rFs4hoC
- Піддячий, М. І. (2020). Ключові компетентності старшокласників: організація здорового способу життя. *НПУ імені М. П. Драгоманова*, 3 (123), 315-319. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/719944/>
- Піддячий, М. І. (2019). Сутність формування компетентностей старшокласників. В кн. О. М. Топузов, О. М. Горошкіна (Ред.), *Реалізація компетентнісного орієнтованого навчання в освіті*: зб. наук. праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. (с. 269-272). Київ: Пед. думка. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/718737/>
- Самодрин, А. П. (Ред.). (2023). *Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука*: колективна монографія (Т. 3). Київ; Кременчук: НОВАБУК. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/736477/>

References

- Bekh, I. D. (2020). Mizhvikovi peretvorennia i tsinnisni hradatsii osobystosti, shcho zrostaie [Inter-age transformations and value gradations of the growing personality]. *Methodyst [Methodist]*, 11/12, 64-77 [in Ukrainian].
- Bykov, V. Yu., Lytvynenko, S. H., & Luhovyi, V. I. (Eds.). (2019). *Teoretyko-metodolohichni zasady informatyzatsii osvity ta praktychna realizatsiia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v osvitnii sferi Ukrainy [Theoretical and methodological principles of informatization of education and practical implementation of information and communication technologies in the educational sphere of Ukraine]*: monohrafiia. Kyiv: Komprynt [in Ukrainian].
- Honcharenko, S. U. (2012). *Pedahohichni zakony, zakonomirnosti, pryntsyppu. Suchasne tлумachennia [Pedagogical laws, regularities, principles. Modern interpretation]*. Rivne: Volynski oberehy [in Ukrainian].
- Piddiachyi, V. M. (2016). *Metodyka samorozvytku anhlomovnoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha v konteksti*

yevropeiskykh oriientyriv [The method of self-development of the future teacher's English language competence in the context of European guidelines]. *Molod i rynek [Youth and the market]*, 10 (141), 65-69. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/706073/> [in Ukrainian].

- Piddiachyi, V. M. (2019). Psykholohichni umovy formuvannia hromadianskoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv [Psychological conditions of formation of civic competence of future teachers]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy [Adult education: theory, experience, perspectives]*, 1 (15), 77-86. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/718177/> [in Ukrainian].
- Piddiachyi, M. I. (2011). Sotsialno-profesiina oriientatsiia uchniv yak napriam u pidruchnykotvorenni [Socio-professional orientation of students as a direction in textbook creation]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka [Problems of the modern textbook]*, 11, 80-89. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/5143/> [in Ukrainian].
- Piddiachyi, M. I. (2018). Sotsialno-profesiinyi rozvytok starshoklasnykiv: pratsia yak osnova zhyttiediialnosti ta postupu [Social and professional development of high school students: work as the basis of life and progress]. In *Tekhnologii intehtratsii zmistu osvity [Technologies of integration of educational content]: zb. nauk. prats Vseukr. kruhloho stolu* (No. 10, pp. 98-108). Poltava. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/711857/> [in Ukrainian].
- Piddiachyi, M. I. (2015). Navchalno-vykhovnyi komplet starshoklasnykiv: sotsialno-profesiina oriientatsiia [Educational set of high school students: socio-professional orientation]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka [Problems of the modern textbook]*, 15, 141-149. Retrieved from https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=PZvfSOUAAAAJ&citation_for_view=PZvfSOUAAAAJ:Zph67rFs4hoC [in Ukrainian].
- Piddiachyi, M. I. (2020). Kliuchovi kompetentnosti starshoklasnykiv: orhanizatsiia zdorovoho sposobu zhyttia [Key competencies of high school students: organization of a healthy lifestyle]. *NPU imeni M. P. Drahomanova [NPU named after M. P. Drahomanov]*, 3 (123), 315-319. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/719944/> [in Ukrainian].
- Piddiachyi, M. I. (2019). Sutnist formuvannia kompetentnosti starshoklasnykiv [The essence of the formation of competences of high school students]. In O. M. Topuzov, O. M. Horoshkina (Eds.), *Realizatsiia kompetentnisnoho oriientovanoho navchannia v osviti [Implementation of competency-based learning in education]: zb. nauk. prats za materialamy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 269-272). Kyiv: Ped. dumka. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/718737/> [in Ukrainian].
- Samodryn, A. P. (Ed.). (2023). *Noosfera Vernadskoho, suchasna osvita i nauka [Vernadsky's noosphere, modern education and science]: kolektyvna monohrafiia* (Vol. 3). Kyiv; Kremenchuk: NOVABUK. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/736477/> [in Ukrainian].
- Ziaziun, I. A. (2015). Suhelostolohichna pryroda psykholohichnoho dosvidu osobystosti [Sugelostological nature of the psychological experience of the individual]. *Psykholohiia i osobystist [Psychology and personality]*, 1 (7), 10-28 [in Ukrainian].

PIDDIACHYI M.

Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF DESIGNING AND IMPLEMENTING STEM EDUCATION

In the course of developing the strategy and theoretical and methodological foundations for designing and implementing STEM education of students, in the context of the prospects for social and labor development, it is necessary to harmonize their psychological sphere and form the ability to interact productively through education in the context of the general secondary education system. In the process of interaction, according to the proposed algorithm, with certain forms, methods and means of education, consciousness is formed at a new level of development, which is due to the ability to introspect and the accumulation of multifaceted psychological experience. The result is the ability to engage in productive activities that meet the interests, capabilities and aptitudes in the context of adaptability to employers' needs. The student's perspectives are considered as a dynamic characteristic of professional self-determination and a forecast of changes in the labor market, which allows to project the success of adaptation to existing conditions and to identify the compliance of their own capabilities with the requirements of productive activity through STEM education.

Modern STEM education should ensure the formation of competence levels of students who are able to analyze productive activities and solve problems, be ready for continuous learning and development in a rapidly changing technical and technological environment. It has numerous trends, as it is dynamically developing and adapting to the requirements of the modern world and rapidly changing technologies. The trends outlined in the report indicate the systemic development of STEM education as an important component of the modern educational process aimed at preparing students for life and work in the modern innovation space.

The development and implementation of STEM education is based on theoretical and methodological principles that define the basic principles and approaches to its development. These theoretical and methodological foundations

help to create a basis for the productive implementation of STEM education, contributing to the development of students' competence levels and preparing them for productive interaction in the modern world. At the same time, the development of educational and methodological support (EMS) for STEM education includes several key stages and requires the cooperation of various specialists in the fields of science, technology, engineering and mathematics.

Testing and evaluating the effectiveness of organizational forms, methods and means of implementing STEM education in the process of competence formation are important for ensuring the quality of education and further improving the educational process. The next stage of further research in this area is to develop the content of STEM education and requirements for student training, which should systematize the links between the purpose, means and results of the formed qualities, values and competencies and the conditions for their productive application.

Key words: *STEM education; key activities; productive activities; psychological experience; consciousness; social and labor development; technologies.*

Стаття надійшла до редакції 17.10.2023 р.

УДК 37.02:001.895]:37.091.4МАКАРЕНКО

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2023.32.292678](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2023.32.292678)

ДАР'Я ПОЛОВИНКА

МАРИНА ДЯЧЕНКО-БОГУН

ORCID: 0000-0002-1209-2120

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ А.С. МАКАРЕНКА У РОЗРОБЦІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Стаття несе в собі інформацію про реалізацію ідей А.С.Макаренка стосовно реалізації стратегії інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу. Інноваційні навчальні заклади виступають авангардом освітніх реформ й експериментальними центрами реалізації нових педагогічних ідей, теорій, концепцій, технологій. Все більше педагогічних колективів визнають інноваційність як єдино можливий шлях свого розвитку й умову конкурентноздатності на ринку освітніх послуг. Інноваційний навчальний заклад характеризується як відкрита соціально-педагогічна система, яка постійно оновлюється структурно й функціонально, реагуючи не тільки на наявні зміни в суспільстві, а прогнозуючи їх, стратегічно плануючи розвиток своїх можливостей для випереджувального вирішення завдань, які будуть виникати перед освітою в процесі соціальних перетворень.

Ключові слова: *інноваційність, інноваційна стратегія, цілісна педагогічна система, демократичні принципи, трудове виховання.*

Постановка проблеми : Інноваційність є сутнісною ознакою й основним механізмом динамічного саморозвитку навчального закладу, показником його готовності до змін, можливості освоєння й реалізації інновацій. Як свідчить практика, більшість інноваційних навчальних закладів у процесі свого становлення пішли шляхом застосування найбільш прогресивних освітніх моделей, розроблених раніше. На нашу думку, вдалий підхід до вибору моделі й визначає рівень інноваційної компетентності педагогічного колективу, сформованості його потреб у реалізації нововведень як способу інтенсивного розвитку навчального закладу.

Однією з таких моделей є педагогічна система А. С. Макаренка, яка уособлює цілісність методологічних, теоретичних, технологічних та організаційно-методичних принципів створення та організації діяльності закладу освіти нового типу. Його теоретичні ідеї й успішний досвід їх реалізації можуть слугувати прикладом при розробці стратегії інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу. Термін "стратегія" походить від грецького *stratos* – військо і *ago* -веду й означає мистецтво розгортання військ у бою. У наш час стратегія розглядається або як програма, або як план, або як набір правил для досягнення цілей. Стратегія визначає "що змінити", "як змінити" і "навіщо змінити". Відповіді на ці питання дають можливість проектувати механізм інноваційного розвитку навчального закладу як цілісної педагогічної системи.